

Ett brev i versform:

Om det som skiljer åt och det som förenar

Gwen Marttinen:
Tills döden skiljer oss
åt. Litorale, 2002.

Gwen Marttinen är i media mest känd som en av landets mest aktiva eutanasi-förespråkare. I höst har hon på det lilla finlandssvenska förlaget Litorale gett ut boken *Tills dödens skiljer oss åt*.

Boken är ett brev skrivet i versform och hon vänder sig egentligen åt tre håll: Hon riktar sig till sin make, som är så svårt sjuk att hon när hon påbörjar brevet vet att han inte kommer att kunna läsa det. När boken är färdig har han dött. Hon riktar sig till sig själv för att försöka bringa reda i många svåra och invecklade frågor och så riktar hon sig till läsaren, till alla dem som drabbats av liknande motgångar och liksom hon känt sig hopplöst ensamma och utlämnade - och till dem som besparats dessa erfarenheter.

Boken handlar om hur det är att i unga år insjukna i en sjukdom som begränsar och försvårar livet på många olika sätt. Äktenskapet blir präglad inte bara av sjukdomen, utan också av de båda makarnas vanmakt inför svårigheter som hopar sig på alla fronter och hennes minskade möjligheter att förverkliga sig på något som helst sätt utanför äktenskapet. På många plan gestaltar Gwen Marttinen en tillvaro som är så hemsk att man har svårt att ta den till sig: förutom sjukdom, smärta och institutionstillvaro handlar det om otrohet, våld, självmordsförsök, sorgen efter det barn man önskat sig men aldrig fått, ett husköp som leder till skulder och rättegång.

Man kommer osökt att tänka på **Märta Tikkanens** dikt-svit *Århundradets kärlekssaga* - inte bara för att den boken också är ett brev skrivet i diktform, där författaren penetrerar ett äktenskap som över-skuggas av den ena makens

sjukdom - i Tikkanens fall alkoholism, utan också för att båda författarna lyckas åskådliggöra hur ett parförhållande inifrån småningom förgiftas av sjukdom och personliga tillkortakommanden.

Gwen Marttinen är inte en så driven författare som Märta Tikkanen, rent litterärt håller hennes brev nog. Till hennes förtjänst kan räknas att hon själv verkar vara medveten om det och hon skriver också i sitt förord att syftet med boken varit att göra ett terapeutiskt arbete. Sedan verkar hon ha tänkt att hennes personliga upplevelser och reflektionerna över alla de otaliga följdverkningar hennes svårigheter fått kanske kan hjälpa andra i en motsvarande situation. Igenkännandet är ju en väsentlig del av de funktioner läsandet har. Eventuellt hade en ännu skickligare lektör och mera handfast vägledning från förlagets sida lett till en mera fullödig diktbok.

Gwen Marttinen gestaltar insiktsfullt och övertygande, med det personligt upplevdas hela kraft - hur hälsa, eller brist på hälsa har en allt över-skuggande betydelse för hur vi upplever vårt liv, vår identitet och oss själva. Möjligheterna att skapa de ramar man behöver för att leva ett liv som av oss själva och andra upplevs som mänskligt är verkligen helt konkret mycket begränsade om man inte har ett tillräckligt mått av hälsa och kraft. Det är också allmänt känt och här igen bevisat hur svårigheter i en familj eller parrelation har långt gående konsekvenser: svårigheter har en tendens (liksom också känslan av lycka) att ackumuleras.

På baksidestexten till boken står det att man i all misär kan finna självironi och hopp, men jag hade svårt att hitta detta. Kanske här finns ett hopp om att hitta en tråd att börja spinna på efter att maken, som stått för en lång

räcka svek, gått bort. Det finns väl också en känsla som man kunde kalla det som finns kvar inom en när kärleken inte mera finns, ett minne av en kärlek man en gång känt och upplevt. Också den känslan kan väl vara något man kan ta upp på nytt, ett frö man kan låta gro till något konstruktivt, om inte för parrelationen, så för en själv?

Boken utmynnar i raderna:

*Men allra mest älskade jag dig
då ditt leende inte längre fanns,
din humor hade torkat ut,
dina ögon var fyllda av ångest och frågor
och jag fann inga svar.*

*Min käraste,
det var du, som blåste liv
I min tynande livslåga.*

Barbro Enckell-Grimm